

De Programmatische Aanpak Stikstof en de Duinen

De Rijksoverheid werkt samen met de provincies aan een landelijke aanpak om de vergunningverlening voor activiteiten die stikstof uitstoten te vereenvoudigen, en er tegelijkertijd voor te zorgen dat de natuur door die stikstofuitstoot niet verder achteruitgaat. Dit gebeurt onder de noemer 'Programmatische Aanpak Stikstof' (PAS). De aanpak mondt uit in een programma, dat naar verwachting in 2015 wordt vastgesteld door het Rijk, in overeenstemming met de provincies.

Wat is het stikstofprobleem?

In heel Europa, ook in Nederland, zorgen industrie, verkeer en landbouw voor de uitstoot van grote hoeveelheden stikstof. Deze uitstoot vormt een ernstige bedreiging voor kwetsbare natuur in de duinen. De stikstof daalt vanuit de lucht uiteindelijk ergens neer en komt dan als extra voedingsstof in de bodem terecht. Die overdaad aan stikstof is goed voor plantensoorten als bramen, brandnetels en grassen, die van voedselrijke omstandigheden houden en veel voorkomen. Maar het is uitgesproken slecht voor de meer bijzondere plantensoorten als bosanemonen, wilde orchideeën en heide, die van voedselarme gronden houden. Zij worden verdrongen door de snelgroeïende planten. Dat is een bedreiging van de biodiversiteit – de verscheidenheid aan planten en dieren – die we in de duinen kennen.

De heide in de duinen is gevoelig voor stikstof

Stikstof in de Natura 2000-gebieden

De stikstof vormt met name een probleem in de Natura 2000-gebieden, waaronder de duinen. Het typisch Nederlandse duinlandschap, met opwaaiend duinzand, kan door een overdaad aan stikstof volledig dichtgroeien. Behalve bijzondere plantensoorten verdwijnen daarmee ook insecten en andere dieren die afhankelijk zijn van dit landschap. Hoe langer we wachten, hoe lastiger het wordt om de achteruitgang tegen te gaan. Een goed voorbeeld hiervan zijn de Middenheerenduinen in Nationaal Park Zuid Kennemerland. U kunt op de foto's hieronder zien wat er gebeurt als er geen maatregelen worden getroffen.

De Middenheerenduinen in 1999 (foto: Ruud Luntz, Natuurmonumenten)

De Middenheerenduinen in 2012: door de stikstof is het gebied dichtgegroeid (foto: Ruud Luntz, Natuurmonumenten)

Maatregelen tegen stikstofvervuiling

Om iets aan het stikstofprobleem te doen hebben de Nederlandse overheid en het bedrijfsleven in het verleden diverse maatregelen genomen om de stikstofvervuiling te verminderen. Zo zijn milieumaatregelen getroffen om het wegverkeer en de industrie schoner te maken en zijn er afspraken gemaakt met de landbouwsector over het verminderen van stikstofuitstoot. Hierdoor én doordat de uitstoot van stikstof al sinds de jaren tachtig aan het dalen is, komt er steeds minder stikstof in de natuurgebieden terecht. Maar het is nog steeds te veel: de stikstofneerslag belemmert nog vele jaren het herstel van de bijzondere natuur in de duinen.

Natuur én economische ontwikkeling

Voor veel activiteiten in de buurt van natuurgebieden zijn op dit moment vergunningen nodig die ondernemers bij de provincies kunnen aanvragen. Doordat natuurgebieden veel last hebben van stikstof, is het voor ondernemers nu vaak moeilijk om een vergunning te krijgen voor uitbreiding van hun (stikstof uitstotende) activiteiten in de buurt van deze gebieden. Dat klinkt logisch, maar het is niet altijd noodzakelijk. Bescherming van kwetsbare natuur en economische ontwikkeling kunnen namelijk best samengaan. Het is bijvoorbeeld mogelijk om achteruitgang van de natuur te voorkomen door extra beschermingsmaatregelen te nemen in de duinen, zoals (extra) maaien, plaggen begrazen en het maken van stuifplekken – maatregelen die vaak voortbouwen op het werk dat natuurbeheerders nu al verzetten. Tegelijkertijd kan er dan ‘ontwikkelingsruimte’ komen voor de agrarische sector en andere sectoren die stikstof uitstoten in de omgeving van Natura 2000-gebieden.

Waarom komt er een landelijke stikstofaanpak?

Doel van de landelijke stikstofaanpak is om aan de ene kant verdere achteruitgang van kwetsbare natuur te voorkomen en aan de andere kant ervoor te zorgen dat economische ontwikkeling mogelijk blijft.

Wat houdt de stikstofaanpak in?

In de landelijke stikstofaanpak wordt aangegeven hoeveel ruimte er is voor projecten of uitbreidingen die meer stikstof uitstoten. Is het maximum in een gebied bereikt, dan kunnen bedrijven in principe niet uitbreiden; is het maximum nog niet bereikt, dan is er ruimte om een bedrijf uit te breiden. Met de landelijke stikstofaanpak is het niet meer nodig om bij elk afzonderlijk project waarbij de stikstofuitstoot toeneemt, de effecten op de natuur te onderzoeken. Dat scheelt ondernemers veel rompslomp en kosten. En door heldere limieten te hanteren voor de stikstofuitstoot krijgt de natuur meer kans zich te herstellen.

Planning

Informatie over de planning van de Programmatiese Aanpak Stikstof vindt u op de [provinciale projectsite](#) over Natura 2000.

Meer informatie

Wilt u meer weten? Kijk op <http://pas.natura2000.nl>.